

POSLUŠNOST I USTRAJNOST DO MUČENIČKE SMRTI

Fra Tomislav Pervan

Olimpijske su igre u Parizu. Sav je katolički svijet zgrožen blasfemičnim prikazom Isusove Posljednje večere. Ne čudimo se. ***U Francuskoj/Parizu ništa nova.*** Ponavlja se povijest od prije 240 godina. Pariška katedrala Notre Dame je 10. studenoga 1793. preimenovana u “Hram Razuma” i bila poprište religiozne ceremonije koja je dobila veliki publicitet u čast njezina novog posvećenja. Na čudnoj pozornici u obliku planine podignute usred goleme katedrale, “Razum”, utjelovljen u pristaloj **glumici**, zaogrutoj klasičnom odjećom, kretao se tromim korakom, na veliko oduševljenje muških gledatelja. Impozantna ‘papirnata planina’ zajedno s grčkim hramom okruženim drvećem bila je uprizorenje moćne jakobinske stranke ‘montanjara’. Oskvrnuvši sveto zdanje koje su pariški kršćani podigli u čast Djevici Majci ovaj predvidljivi javni spektakl potvrdio je i krajnje duhovno siromaštvo nove Republike. Upravo kao i ovo siromašno i bijedno sotonističko uprizorenje za ove Olimpijade. Republikanska vlast nudila je takve izmišljene, samosvjesne pantomime, jednu za drugom, da zamijene prognane kršćanske obrede. Sve dok su se ti republikanski festivali mogli međusobno natjecati za nagradu u pompoznoj banalnosti, živjela je nada da se judeo-kršćanski koncept ovisnosti čovjeka o osobnom Bogu može iskorijeniti. Prije pet godina gorjela je katedrala Notre Dame u Parizu, znamen Francuske, a ovih dana je obnovljena. Koja se usporedba može povući između nje i Eiffelova tornja, te moderne „babilonske kule“ od čelika. Nikakva! Ono je gradila vjera i duh, a ovo materijalističko doba.

Na vrhuncu Vladavine terora za Francuske revolucije, kad je krvožedni Moloh svakodnevno tražio sve više ljudskih žrtava te potoke krvi ispod giljotine, tog sablasna izuma Revolucije, 17. srpnja 1794. šesnaest karmelićanki iz samostana Compiègne, jedna za drugom, penjale su se stubama na giljotinu i prinosele sebe kao žrtvu za mir i slobodu u Crkvi i Francuskoj. Bile su svjesne što čine, odlučne da do kraja slijede „Jaganjca kamo god on ide“ (Otk 14,4).

Mistični san

Naime, nakon izbora za poglavaricu samostana u Compiègne g. 1786., razmjerno mlada Majka Terezija od svetog Augustina (34 g.), saznala je za drevni tajanstveni dokument u samostanskoj pismohrani. Zabilježen je mistični san sestre koja je živjela u samostanu Compiègne, sjeverno od Pariza. Godine 1694. ta je zrela žena stupila u samostan kao redovnica. U snu je vidjela sebe i zajednicu iz Compiègne kako primaju Kristov zagrljaj te poseban poziv da „slijede Jaganjca“ koji se prinio kao žrtva za spas svijeta.

Kad je Majka Terezija od Svetog Augustina otkrila taj zapis, nije ni slutila da će to na kraju odvesti njezinu zajednicu da prinesu svoje živote kao žrtvu Bogu, da bi se okončala najgora faza Francuske revolucije – Vladavina terora. Ipak, dok ga je čitala, njezino srce i duša bili su oduševljeni predosjećajem silnoga poziva, „slijediti Jaganjca“, prema Knjizi Otkrivenja, odupirući se duhu vremena. Zapis ju je potaknuo na spoznaju da Krist možda poziva upravo njezinu zajednicu na poseban oblik svjedočanstva, pa i mučeništva.

Nekoliko godina nakon što je Majka Terezija od svetog Augustina pročitala dokument, te jedno stoljeće nakon tajanstvenog sna, Nacionalna skupština revolucionarne Francuske naredila je zatvaranje svih samostana. To je otjeralo sestre karmelićanke na ulicu. Morale su nositi civilne haljine duboko dekoltirane tako da su šalovima prekrivale grudi. Dokinu to je više od 140 karmelskih samostana; mnogi su redovnici i redovnice pobjegli iz zemlje. Došli su dani progona i patnje, kako je i pretkazano.

Slijed mučeništva od svete Blandine – g. 177.

Povijest mučeništva na francuskom tlu seže u doba cara Marka Aurelija. Od mučeništva robinje Blandine, biskupa sv. Fotina te 47 poimence imenovanih mučenika u lyonskoj areni g. 177., do svjesnog

zajedničkog žrtvovanja šesnaest karmelićanki iz Compiègne na Place de la Nation u Parizu navečer 17. srpnja 1794., francuska plejada mučenika nikada nije prestala obasjavati Božje prijestolje. Žrtva karmelićanki samo je sastavni dio te duge mučeničke povijesti koja nije svojstvena samo Francuskoj, nego vrijedi za svaku zemlju u kojoj se kršćanstvo nalazi u opreci s protukršćanskom praksom. Nikada se plejada mučenika za Isusa Krista nije u tolikoj mjeri širila u Francuskoj kao tijekom prvih godina Revolucije. Desetci tisuća kršćana stradalo je ne samo pod giljotinom, nego i od masovnih deportacija, utapanja, zatvaranja, strijeljanja, nasilja rulje i čistog pokolja,

Bilo bi neobično da je bilo drukčije. Drevni savez između francuskih kraljeva i kršćanskog trojedinog Boga bio je srušen, prekinut. Taj savez protezao se od vjenčanja franačkog kralja Klodviga s kršćankom Klotildom. Na Božić g. 496. sv. Remigije, biskup Rheimsa, krstio je Klodviga i sakramentalno ga pomazao kao kršćanskog kralja, čime je inaugurirao 1296-godišnju kršćansku vladavinu u Francuskoj. Trebalo se dokazati kao najčasnije kršćansko kraljevstvo u zapadnoj Europi. Stoga su otada svi njihovi kraljevi pomazivani u Reimsu, na čemu je inzistirala i sveta Ivana Orleanska nakon pobjede nad Englezima 1430

Rušenje kršćanske monarhije 10. kolovoza 1792. označio je prekid tradicije i početak novog poretka. Nesretni kralj Luj XVI. giljotiniran je te je time dokinuta poveznica između Neba i Zemlje. Nestale su temeljne duhovne vrijednosti koje je vladajuća kršćanska dinastija trebala predstavljati.

Kidanje poveznice s Nebom

Rušenje kršćanske monarhije 10. kolovoza 1792. označio je prekid tradicije i početak novog poretka. Nesretni kralj Luj XVI. giljotiniran je te je time dokinuta poveznica između Neba i Zemlje. Nestale su temeljne duhovne vrijednosti koje je vladajuća kršćanska dinastija trebala predstavljati. Također je brisana službena obveza francuskog kralja, bez obzira na veličinu ili zloću osobnih grijeha, da pred ljudima i anđelima prizna kako je on podanik Stvoritelja neba i zemlje, koji se, kao Riječ Božja, utjelovio u Isusu Kristu (Kol 1,16) po Duhu Svetom u Djevici Mariji.

Prekinuta je tisućljetna poveznica francuske kulture i kršćanstva, a protjerivanje i pogubljenje tih karmelićanki označilo je radikalni raskid dviju kultura – kršćanske i ateističkog prosvjetiteljstva. U Francuskoj se u osamnaestom stoljeću pojavio novi stil života, inspiriran onim što bi se dalo nazvati racionalizmom. Mnogi dobronamjerni svećenici i biskupi, zaneseni za društvene reforme, zavaravali su se o naizgled dobroćudnom duhu vremena. Neki su izrijeком promovirali prosvjetiteljstvo te su pomagali rasplamsaju revolucije 1789. Mnogi su na kraju odbacili svoju svećeničku ili biskupsku službu, otpali te se priklonili Revoluciji.

Nova, sekularna, deistička religija

Nakon što su oduzeli crkvenu imovinu te učinili Crkvu ovisnom o vladinoj volji, nove vlasti nastojale su u potpunosti iskorijeniti trinaest stoljeća kršćanskog utjecaja utkana u kulturu i naciju. Odbacili su kršćanski kalendar, zamijenili su sedmodnevni tjedan desetodnevnim koji su nazvali 'dekada'. Počeli su brojati godine od rođenja Republike, a ne Isusa Krista. Godine II. Fran-

cuske Republike vlada je zatvorila crkve ili ih je pretvorila u "Hramove razuma". Komitet javnog spasa, uz spretnu umjetnost i propagandu, organizirao je goleme proslave u čast Republike i Vrhovnog Bića – najdojmljiviji bijaše 8. lipnja 1794., na blagdan Duhova i rođenan Crkve.

Nikakva slučajnost da je 5. listopada 1792., devet mjeseci prije mučeništva karmelićanki, Francuska nacionalna konvencija službeno ukinula sedmodnevni židovski tjedan. Istovremeno, inaugurirano je novo nekršćansko određivanje vremena. Cilj je bio iskorijeniti, jednom zauvijek, svaku mogućnost održavanju tjednoga spomena na uskrsnuće Isusa Krista nedjeljom. Dana 5. listopada 1793., proglašen je "Prvi dan, godine prve, jedne, nedjeljive Francuske Republike". Prva ravnodnevnica koja je uslijedila nakon pada kršćanske monarhije 10. kolovoza. Nadnevak 5. listopada 1793., slovi kao datum kada je kršćanska "godina Gospodnja", u čast Boga kršćana, službeno uklonjena republikanskim kalendarom koji je nametnula protukršćanska i protubožna vlada.

Prije retroaktivne inauguracije novog kalendara 5. listopada 1793. godine, i prije ukidanja te posljednje kršćanske "godine Gospodnje", francuski "najkršćanskiji" kralj bio je giljotiniran 21. siječnja. Devet mjeseci kasnije, u vrijeme kada je novi kalendar bio proglašen, njegova bogobojazna udovica, Maria Antoinette, u crnome premještena je u zatvor Conciergerie. Ondje će čekati suđenje za izmišljene optužbe, uključujući monstroznu i senzacionalnu optužbu da je incestuozno zlostavljala svoga sedmogodišnjeg sina u društvu svoje pobožne i vrlo plemenite šogorice, Madame Elisabeth od Francuske.

Takav neviđeni prevrat u svakodnevnom životu bio je motiviran jednostavnom idejom: Novo je doba svanulo na kraju toga stoljeća racionalizma, prosvjetljenja. Zahvaljujući filozofima i enciklopedistima Francuska je sada dosegla viši stupanj civilizacije otkad više nije bilo dopušteno fanatično inzistiranje kršćanstva na osobnom odnosu sa svojim uskrslim Bogom, Isusom Kristom.

Listopad 1793. također je ubrzao druge događaje, bez presedana u gotovo trinaest stoljeća kršćanske povijesti Francuske. Do datuma kraljičina pogubljenja 16. listopada, pijana revolucionarna rulja već je poharala i obeščastila kraljevsku baziliku u Saint-Denisu. Njihovi su kraljevi pokapani u toj bazilici. Posmrtni ostaci francuskih vladara, sve do kralja Dagoberta, izvađeni su iz svojih sarko-

faga i olovnih lijesova i, zajedno s onima njihovih supružnika i djece, bacani u zajedničku jamu da ih proguta živo vapno.

U skladu s tim javnim izljevima naj-mračnijih čovjekovih strasti, događaj u Reimsu istog mjeseca podvukao je potpuni raskid Francuske sa svojom kršćanskom prošlošću. Njegov utjecaj bio je od posebnog značaja. Od Klodviga Reims je bio iskonsko, izvorno mjesto za sakramentalno pomazanje svih francuskih kršćanskih kraljeva svetom krizmom što se obavljalo od sv. Remigija. Inzistiranje Ivane Orleanske da *dofen* bude tamo pomazan na Božić kako bi uspostavio svoj legitimitet protiv engleskog uzurpatora poznati je primjer te prastare kršćanske tradicije. Jedan je otpali svećenik razbio u Reimsu posudu sa svetim uljem i donio krhotine od svete posude u Pariz. Prestaje pomazivanje kralja!

Pojavila se nova, sekularna religija i njezina „država-crkva” koja je snažno i uporno nastojala izbrisati Krista. Nova religija kojom je predsjedao revolucionarni vođa Maximilien Robespierre zahtijevala je svakodnevne krvne žrtve. Kao biblijski Moloh. Krv je potocima tekla ispod giljotina po cijeloj Francuskoj. Radi napretka društva na „oltaru giljotine” pogubljeni su pojedinci smatrani „narodnim neprijateljima”. Robespierre je promicao krilaticu: „Sloboda, jednakost, bratstvo”.

Katolička i kraljevska vojska, sastavljena od tisuća seljaka, napose iz pokrajine Vendée, ustala je g. 1793. da se odupre novomu poganstvu. U roku od godinu dana poraženi su, a vladine trupe počinile su masovna pogubljenja. Više od tristo tisuća ih je pobijeno, prvi genocid u Europi pod egidom revolucije.

Treba li nas dakle čuditi da se g. 1794., neposredno nakon tih događaja, među osuđenima na giljotinu našlo šesnaest karmelićanki, posvećenih Djevici Majci Isusa Krista, koje su se svakodnevno pri-nosile i žrtvovala u holokaustu da povrate mir Francuskoj i njezinoj kršćanskoj vjeri i Crkvi. Dana 17. srpnja osuđene su na smrt kao „narodni neprijatelji” zbog „uništavanja javne slobode”!

Karmelićanke ustrajne u zvanju

Tijekom tih prevrata karmelićanke iz Compiègnea odbile su napustiti svoje zvanje i poslanje. „Mi smo žrtve svoga stoljeća”, zapisala je jedan od njih, „i moramo se žrtvovati da se ono pomiri s Bogom”. „Kao što mjesec i planeti poslušno slijede putanje koje su im odredili Božji zakoni, tako će se i ove karmelićanke dr-

žati svoga načina življenja Božjega zakona objavljena u njihovoj savjesti. One će plivati protiv struje”.

Njihova povijest otkriva sukob između svetosti kršćanskog života i svjetovnosti prosvjetiteljstva. Svjedočanstvo časnih sestara nudi temeljac protiv dvojice glavnih prosvjetitelja koji su žestoko i gorljivo napadali kršćanstvo, Jean-Jacquesu Rousseauu i Voltaireu.

Nakon progona iz samostana 1792. sestre su živjele kriomice u četiri odvojene skupine. Sastajale bi se na misi te svakodnevnim činom posvećenja, prinoseći se Kristu za mir u Crkvi i Francuskoj te smanjenje broja nesretnika koji svršavaju pod giljotinom. Nastojale su svjesno živjeti svoje redovničko pravilo. Ono što je Revolucija proklamirala, naime, 'bratstvo, jednakost, sloboda', živjele su sestre doslovce u svome samostanu.

Prije izгона iz samostana roditelji novakinje sestre Constance od Isusa nastojali su je vratiti doma, ako treba i silom. Još nije bila položila zavjete. Njezina je obitelj vjerovala da zbog trenutne političke situacije kći nema budućnosti u zajednici. Suočena s vlastitim bratom i policijom sestra Constance ostala je čvrsta: odbila je napustiti zajednicu. Izrazila je ljubav i poštovanje prema roditeljima i bratu, ali je odlučno izjavila da je - vođena svojom savješću - ništa osim smrti ne može odvojiti od sestara. Uvjerena u njezinu slobodnu volju, policija ju nije prisilila da napusti zajednicu.

Drugom zgodom, s naoružanim stražarima u samostanu, lokalne su vlasti ispitivale sestre da vide koliko sestara želi potajice napustiti samostan te nastaviti živjeti kao normalne građanke. Još uvijek postoje **pisani** odgovori tih sestara. Sve su one čvrsto vjerovala da su se zavjetovale Bogu do smrti i željele ostati u klauzuri. Učiteljica novakinja izričito je rekla vlastima da se ona okrenula od briga svijeta, njegovih sudova i njegove 'slobode'. Više su joj se sviđali lanci koji su je vezivali uz Krista, svjesna da je manje vrijedno sve što svijet može ponuditi.

Kao odgovor na krizu poglavarica Majka Terezija od svetog Augustina brižno je čuvala svoju zajednicu. Na njoj je ležala odgovornost vršiti svoj autoritet za istinsko duhovno i zemaljsko dobro svojih sestara. Veza poslušnosti očuvala je korijene vjere u zajedništvo. Majka Terezija morala je pronicljivo čuvati diskreciju u klauzuru samostana. Također je bila skrbna da nijedna od njezinih sestara ne ode na mučeništvo protiv svoje ili Božje volje. Svoje privatno tumačenje mističnog sna nije htjela nikomu nametati. Umjesto toga, snažno je branila zajednicu nakon njihova uhićenja protiv lažnih optužbi koje je iznio javni tužitelj.

Uhićenje i osuda sestara

Mjesne su vlasti 22. lipnja 1794. uhapsile karmelićanke iz Compiègnea i poslale ih u Pariz na suđenje s popratnim pismom. Revolucionarni odbor za nadzor u njihovim je stanovima pronašao 'dokaze' kako časne sestre još uvijek kušaju živjeti redovničkim životom, što je bilo protuzakonito. U Parizu je javni tužitelj Fouquier de Tinville nadnevak službene optužbe protiv časnih sestara odredio za 16. srpnja 1794. - blagdan Gospe od Karmela (!), zaštitnice Karmelskoga reda. Sutradan ih je u „Sudnici slobode” optužio za fanatizam. Sad više nije bilo dvojbe da će zbog Krista biti mučene. Ironično, trojica sudaca koji su predsjedavali sjedili su ispod natpisa koji su proklamirali 'ljudska prava'. Optužene za urotu protiv Republike, službenici su časne sestre ukrcali u dvokolice koje su ih odvezle pod giljotinu.

Paradoksalno, upravo su u zatvoru Conciergerie karmelićanke bile sretna i radosna što su ponovno mogle iskusiti život zajednice. Svjedok imenom Denis Blot posvjedočio je: „Mogli smo ih slušati svake noći, oko dva ujutro, kako mole svoj Časoslov”. Njihova spokojna radost ostavila je snažan dojam na zatvoreni-

ke i stražare: „Izgledale su kao da idu na svoje vjenčanje”.

Križni put ulicama Pariza do giljotine

Dok su ih skoro dva sata podvečer vozili ulicama Pariza do mjesta pogubljenja, kao na *križnom putu*, sve su zajedno počele pjevati psalam *Miserere* – „Smiluj mi se, Bože!” Obično se rulja rugala i vikala na osuđenike, ali oni koji su vidjeli što se toga dana dogodilo, svjedočili su o njezinoj šutnji na ulicama Pariza. Sestre su pjevale psalme. Kroz tihe pariške ulice, s mnoštvom bez daha, karmelićanke su pjevale Večernju, Povečerje, Requiem i Salve Regina, svete molitve koje su izvirale iz njihovih srca i dubina tisućljetne kršćanske kulture. Te su riječi naviještale Božju nadmoć, transcendentnost naspram bezbožnosti vremena.

Kad se pojavilo stratište-giljotina na trgu Place du Trône, na cesti za Vincennes koja vodi iz Pariza, redovnice su zapjevale *Te Deum* – „Tebe Boga hvalimo!” Za razliku od ustaljenih pogubljenja pod giljotinom, kad su časne sestre stigle na mjesto pogubljenja, radoznala rulja je utihnula. Časne sestre su pjevale *Veni Creator Spiritus* kao za zavjetovanja i penjale se pod giljotinu, jedna za drugom, s radosnom odlučnošću.

Prva se trebala popeti pod giljotinu sestra Constance od Isusa. Ona je kleknula pred Majkom poglavaricom kako bi je zamolila za dopuštenje da umre. Nakon što je primila blagoslov od Majke poglavarice i poljubila kipić Blažene Djevice Marije od terakote koji su uspjele donijeti sa sobom, popela se na stubu koje su vodile do platforme na kojoj je bila postavljena giljotina.

Revolucionarni dekreti zabranili su službeno zavjetovanje. Najmlađa članica zajednice, sestra Constance, konačno je obavila svoje zavjetovanje pod giljotinom, *in extremis*, nakon šest godina kao novakinja u zajednici. Časna majka svaku je posebno blagoslovila i dala da poljube Gospin kipić od terakote. Njihov stav zbunio je zaprepastenu gomilu, kao i okorjela krvnika Charles-Henri Samsona, koji je prema statistikama pod giljotinom pogubio oko tri tisuće žrtava. Svjedoci su govorili da je novakinja, koja se prva popela na stratište, „izgledala poput kraljice koja će dobiti kraljevsku krunu”.

Spontano izvijajući se s usana sestre Constance dok se ona, određena kao prva da umre, uspinjala stepenicama giljotine, pjevanje psalma *Laudate Dominum* preuzele su i prenosile ostale sestre,

do posljednje. Dok je neumoljiva oštrica presijecala glas svake časne sestre i njihove glave padale u krvnikovu kožnu torbu, s izljevom krvi, pjevanje ženskih glasova uporno je naviještalo pred ljudima i anđelima (1 Kor 4,9) da se Božje milosrđe potvrđuje na sve te da njegova istina traje do vijeka (Ps 117).

Takva je bila njihova posljednja izjava i stav, njihova posljednja riječ, njihovo posljednje svjedočanstvo. Nisu ulagale nikakav javni prosvjed protiv nove totalitarne terorističke vlasti, niti osudu njena odvratnoga svakodnevnog kulta krvnih žrtava. U ovom krajnjem trenutku ove bespomoćne, razvlaštene i nepravедno progone sestre kršćanke i časne sestre nisu se žalile da su njihova najosnovnija ljudska prava bila grubo povrijeđena, čak i dok je novi poredak slavio svoju Deklaraciju o pravima čovjeka. Ništa osim njihova pjevanja psalama te svečane radosti što im, nakon kojih dvadeset mjeseci svakodnevnog posvećivanja za ovaj čas, Božje milosrđe dopušta da izvrše svoj čin holokausta, kako bi povratile mir Francuskoj i njezinoj Crkvi.

Tako je, povijesno, glasno svjedočanstvo časnih sestara o Božjem milosrđu činilo sastavni dio otajstva utjelovljena u Parizu navečer 17. srpnja 1794. Dok su prinisile Gospodinu i Životvorcu svoj smrtni život koji je on dao, njihovi su glasovi naviještali da je Božje milosrđe prema njegovim stvorenjima veliko i da bez obzira na nestalnost koje prate ljudsku sudbinu u ovom palom svijetu, unutar mističnoga Tijela Kristova sve ostaje podređeno otajstvu tog milosrđa.

Plod njihove žrtve – okončanje Vladavine terora

Pjevale su pod giljotinom najkraći psalam „Laudate Dominum, omnes gentes“ (Ps 117), koji se pjeva za osnivanja karmelskih samostana. Bile su uvjerenе da će u Nebu utemeljiti Novu obitelj. Karmelićanke su vjerovalе: „Mi smo žrtve vremena i trebamo se žrtvovati da bismo svoje vrijeme povratile Bogu“. Prema činu posvećenja koje su sestre očitovale u jeku Revolucije 1792., smisao njihove dobrovoljne žrtve bio je da se „vrati Crkvi i državi božanski mir koji je Krist došao donijeti svijetu“. Zapravo, javno smaknuće tih karmelićanki, njihova nepravедna smrt i hrabrost, promijenili su javno mnijenje, posvijestili užas terora i nasilja.

Uglavnom za vrijeme pogubljenja ljudi koji su promatrali prizore inače bi huškali krvnika, vrijeđali osuđenika, ovaj put, za svih šesnaest pogubljenja, vladala je nijema tišina, čak ni bubnje-

Treba li nas dakle čuditi da se g. 1794., neposredno nakon tih događaja, među osuđenima na giljotinu našlo šesnaest karmelićanki, posvećenih Djevici Majci Isusa Krista, koje su se svakodnevno prinisile i žrtvovalе u holokaustu da povrate mir Francuskoj i njezinoj kršćanskoj vjeri i Crkvi. Dana 17. srpnja osuđene su na smrt kao “narodni neprijatelji” zbog “uništavanja javne slobode”!

vi nisu svojom bukom pratili faze pogubljenja. Nije bilo pljeska ni divljih krikova uobičajenih kad pada nečija glava. Mnoštvo je bilo impresionirano onim što su vidjeli te slušajući pjevanje časnih sestara koje su se penjale na stratište. Sve to ostavilo je snažan dojam na mnoštvo koje je svjedočilo pogubljenju. Tijela šesnaest karmelićanskih mučenika, zajedno s glavama 128 ostalih koji su toga dana osuđeni na smrt i pogubljeni, bačena su u dvije masovne grobnice iskopane u zemlji. Dijelovi odjeće od bosonogih karmelićanki koji su ostali u zatvoru Conciergerie, kad su dovedene na suđenje, nakon dva-tri dana predani su engleskim benediktinkama iz Cambrai, koje su također bile u zatvoru, ali su potom puštene. Ostaci te odjeće trenutno se čuvaju u benediktinskoj opatiji Staribrook u Engleskoj. Dragocene relikvije još uvijek su i spisi tih mučenika: pisma, pjesme, bilješke skupljeni su i u međuvremenu objavljeni.

Žrtvovanje nevinih sestara privuklo je golemo mnoštvo. Jedanaest dana nakon njihova mučeništva Vladavina terora završila je padom Robespierrea, ‘Nepotkupljivog’, 28. srpnja. Bio je giljotiniran, unatoč pokušaju delegacije iz Pariške

komune da ga spasi. Plod njihove žrtve bijaše pad Vladavine terora. Ruski pisac Aleksandr Solženjicin vidio je prinos i žrtvu časnih sestara kao uzrok povratka mira u Francuskoj te je usporedio militantno bezbožnu Rusku revoluciju i SSSR, koji su desetljećima progonili vjeru i počinili masovna zlodjela, s bezbožnom Francuskom revolucijom. I boljševici su cijelu rusku carsku obitelj smaknuli istoga nadnevka, u zoru 17. srpnja 1918.

Revolucija je, poput nekog nezasićenog Kronosa, koji proždire vlastitu djecu, ili kakva proždrljiva Saturna, koji neprirodno guta vlastitu djecu i potomstvo. U međuvremenu su njezini protagonisti, opijeni idealizmom, hvalili kako su konačno donijeli pravdu, slobodu, jednakost i bratstvo ljudskoj rasi.

Tomu opjevanom, zajedničkom svjedočanstvu, koje pružaju svete riječi psalma, dodano je i jedinstveno i vrlo osobno vizualno svjedočanstvo svakog preobraženog lica. Nazočni su se očima mogli uvjeriti da časne sestre do kraja žive otajstvo Božjeg milosrđa. Svojim su ušima oni koji su gledali čuli kako naviještaju Božju dobrotu. Ta posljednja pjesma koja se tako hrabro izvijala s usana karmelićanki doista je naviještala ono što je prolijevanje njihove životne krvi slikovito potvrdilo: okončanje terora i progona Crkve Božje u Francuskoj.

Takvim je kršćanima bilo dano da uguše teror koji se godinu dana nadvijao nad cijelom Francuskom.

Jedna od sestara bila je odsutna tijekom uhićenja i preživjela, sestra Marija od Utjelovljenja, napisala je izvještaj o njihovom pogubljenju i mučeništvu *Povijest mučeništva šesnaest karmelićanki iz Compiègnea*, objavljen 1836., četrdeset godina nakon smaknuća.

Životi i žrtve francuskih karmelićanki nadahnuli su brojna velika djela: Roman Gertrude von Le Fort *Posljednja na stratištu*, scenarij Georgesa Bernanosa za operu Francis Poulenc *Razgovori karmelićanki* te mnoge filmove. Na zahtjev francuskih biskupa i Reda bosonogih karmelićana (OCD) papa Franjo pristao je 22. veljače 2022. otvoriti poseban proces poznat kao „ekvipolentna kanonizacija“, kako bi se 16 karmelićanskih mučenika iz Compiègnea podiglo na čast oltara. Nakon što ih je g. 1906. Pio X. proglasio blaženima, kanonizacija će ih uzdići među svetce. Iz respekta prema francuskoj vladi one nisu prikazane kao mučenice. Ipak, odrubljene su im glave iz mržnje prema katoličkoj vjeri i Crkvi, a njihova je žrtva vratila mir u vremenu previranja i prevrata. ■